

szerint János király méltósága elismertetett s mind a két király megtartotta a kezén levő országokat. János halála után az egész ország I. Ferdinándra száll s ha Jánosnak fia születik, az a szepesi hercegi méltóságon kívül Ferdinánd egyik leányának kezét kapja kárpótlásul. A békét Ferdinánd június 10-én erősítette meg. *Természetráji kérdés*: Fekete hattyú. (Cygnus atratus.) *Képrejtvény*: Incelkedő.

Helyesen megfejtették: Slákovits Gergely, Mencer Mihály, Kurez Ede, Bleszits Ferencz, Bergl István, Reisz Lipót, Kozsereán Gergely, Labár Antal, Wojticzky Manó, Kepes Ernő, Pfeiffer Gyula, Bierbauer János, Lusztig József, Fetter Kálmán és Kornél, Denk Gusztáv, Goldberger Ödön, Gerstlauer Albert, Vissi Ferencz, Böhm Gyula, F. szár Antal, Keresztszeghi Sándor, Pethő Emil, Écsy József, Weiler Lajos, Reisz Manó, Pirger Károly, Kokesch Sándor, Kállai Béla, Wechsler József, König Dénes, Rosenberg Ignác, Orlovsky József, Vitéz József, Hodács Agost, Emenet György, Binder Zoltán, Szabó Béla, Hegedűs Tibor, Szokolay Lajos, Szendrői Kovács Gyula, Stiegler Lajos, Halphen Jenő, Rainprecht Dezső, Oszvaldik Gyula, Szécskay Árpád és Dezső, Kelemen Imre, Stein Pál, Haerter Ádám, Visnovszky Rezső, Tenner Pál, Török Pál, Becker Béla, Singer Sándor, Muntján Emil, Loósy Béla, Stiefelmayer Károly, Gerstlauer Albert, Berger Mór, Kutlik Félix, Kurez Ede, Weisskopf Rezső, Gáyer Gyula, Bobory György, Zahoráncz Ödön, Weichhercz Mór, Gramitz Géza, Gerlőczy Endre, Magarasevits Leontin, Halphen Jenő, Fried Géza, Friedmann Árpád, Trummer Kornél, Gombár István, Andrásy Károly, Szmrecsányi Nándor, Fabian József és Gáspár, Biró József, Péter Károly, Rippner Dávid, Meer Ernő, Aliquander Ödön, Kovács Lajos, Eckhart Ferencz, Bogdán Ernő, Korn Aladár, Scheer József, Giczey Lajos, Köhegyi Andor, Farkas Tivadar, Szabadfy Kornél, Mencer Mihály, Schmid Károly, Szadnik Sándor, Varga Sándor, Wollner Ernő, Bujnák Pál, Havas Gyula, Tarezy Gyula, Groedel Arthur, Gretzmacher Jenő, Horn Félix, Szeidler Kálmán, Halmay Béla, Csák Ödön, Kirchner Gyula, Lengyel Béla, Ladányi Dezső, Furebe János, Halmi Gyula, Fischer Ernő, Fiedler Kálmán, Nagy Endre, *Lósy Károly*, Tirmeier Ferencz, Gasparovits Jusztin, Bárdos Brunó, Riesz Kornél, Nozák Rudolf, Jakab János, Boreczky Elemér, Reif Béla, Blumenschein Henrik, Mészáros József, Vaska István, Eisler József és Alfréd, Körtvélyessy Zoltán és Dezső, Fűrédli Imre, Deák Lajos, Salzer Ignác, Weisz Sándor, Julász László, Eisler Henrik, Dörfler Nándor, Sebők Dezső, Beck István és Pál, Stern Béla, Pavlanszky Ede, Popper Abraham, Strausz Andor, Krum Ödön, Süle Antal, Orgon Sándor, Juszt Ernő, Apagy József, Deutsch Leó, Lányi János, Malártsik György.

A kitűzött jutalmat, Toldy L. Magyar sz. Erzsébet élete cz. munkát *Lósy Károly* gymn. IV. oszt. tan. Nagyszombatban (Convictus) nyerte el.

SZERKESZTŐI TELEFON.

H. A. N.-Várad. Könyvkereskedőtől kérdezze meg. — G. A. N.-Kanizsa. Előbb az érdemes munka, azután a jutalom. — L. P. N.-Kőrös. A melyik előbb érkezik, az jön. — V. E. Három szimmetriát. — K. R. Losonez. Már van. — Z. Ó. Lőse. Nem kell fizetni. — Róbarry. Ön névtelenül semmit sem kérdezhet tőlünk az ifjúsági képző-társulat nevében. — T. L. Körmöcz. Kérjen másik gyűjtőívet. — M. A. Kaposvár. Ha öt mutatószámra nem tud előfizetőt gyűjteni, többre sem tudna, azért kapott csak 5 példányt. — 1393. sz. előfizető. Győr. A kért munkák ezek: Szabó Asványtan 6 frt, Róth-Vangel Allattan 1 frt 20 kr., Róth-Schueli Növénytan 1 frt 20 kr. Tudományos állat-

és növénytan magyar nyelven eddig még nem jelent meg. — *Uj. G. J. N.-Várad.* De csak úgy, hogyha jók. — *F. G.* A II. évfolyam nem kapható. — *B. J. Déva.* Tudósítónak elfogadjuk, de majd csak a rendes gyűlésekről szóló tudósítást adjuk ki. — 1060. sz. Szombathely. A kérdéseket a rovatvezetőnek adtuk, majd beosztja. Azt előre mondhatjuk, hogy mostanában nem kerül rájuk a sor, mert el vagyunk látva vagy két hónapra. — 701. sz. előfizető. Lehet, ha a francia nyelvből vizgát tesz. 2. 24-ik évig bármikor. — *Riesz J.* Nem tudja a szerkesztőség, tessék a kiadó-hivatalhoz fordulni. A kérdések túlságos könnyűek. — *S. J.* Miért ne szavallhatna? Igaz, hogy jobb, ha 1—2 évig vár és addig könnyebb próbálkozik. — *D. N.* Budapest. A IV. évfolyam tartalomjegyzékét minden régi előfizető megkapta. Ha előbb kérte volna, megkapta volna, most már nincs belőle, mert csak annyit készítettünk, a mennyire szükségünk volt. — *T. B.* Arad és *M. Gy.* A kérdések nagyon könnyűek. — *Adamecz K., Benedek J., Andrassy K., Scheffer J. és Emil, Rottensfeud Gy.* A megfejtéseket máskor korábban küldjék be. — *G. A.* Eljuttattak. — *P. M. Losonez.* Liszt. Már omé van tudósítónk. — *T. L. Szeged.* Szivesen. — *Tudósítóknak elfogadtuk*: K. Gyulát Losonez, Hajnóczy J. — *K. E. Ungvár.* A Hubay-féle. — *P. E. Munkács.* 1. Riedl Frigyes és most úja Négyesy László. 2. A Petőfi-társaság Balázs Sándor, Eszaki Károly, Komócsi József, Lauka Gusztáv, Szana Tamás és Szilgigeti Ede alapították. Első és jelenlegi elnöke *Jókai Mór.* — *Odysseus.* Felvettük a közlendők közé, de figyelmeztetjük, hogy legyen türelemmel, míg a sor rákerül. — *S. E.* Budapest. Csak hogy ismét ránk gondolt! A tudósításokat rövidre fogja kérjük. — *D. G. Szeben.* Megjött, de nem fért a lapba. — *V. E. Kikinda.* Tudósítónak elfogadjuk. — *Fried L.* Szalonta. Annyi fáradsággal tintával is megírhatnád a megfejtést a miért-ceruzával írtad, nem vettünk föl a megfejtők közé. Mások okosabb légy! — *S. F. Pécs.* Tudósítónak a főreáliskola részéről elfogadjuk. Megdícsérem a szép formában kiállított tudósításért, de a versekért nem. — *G. M. Mezőtúr.* A tudósítók közé írjuk. — *G. M. Mezőtúr.* A Magyar Szalon 89—90. évfolyamában jelent meg. *Fodor B.* A Ballagi-féle nagy német szótár köte 8 frt, a kettő együtt 16 frt. Részletfizetésre nem kapható. — *T. P. Kaposvár.* 1. Nincs. 2. Budapest. 3. Annak való, a ki unalmában nem tud okosabb dologgal foglalkozni. — *W. A.* Onné már van tudósítónk. — *Friedmann A. Győr.* Egyik se jelent meg. Elfogadjuk. — *W. Y. Szolnok.* «François és Louis» nem lapezám, hanem fiúnevek: Feri és Lajos; a «Magazin» kéthetenként jelenik meg. A németjéből megfelel a Gute Kamerad. Mirevaló különben ez, ha a Tanulók Lapját járhatja? — *K. Gy. Eger.* Önképzőkori hírek oly nagy számmal érkeznek hozzánk, hogy egyik-másik kiszorít s csak később kerül rá a sor, ha nem mülja egyáltalán idejét. Ezen tehát kár fennakadnia. Ha még egy előfizetőt küld, a lapot fél évig ingyen kapja. — «Az erdő nyáron». Gyöngöcske. — *K. Ödön.* Budapest. Földön, föld alatt és föld felett nem található alkalmasabb tárgyat, mint épen a muszka ezár ellen intézett merényleteket? Ilyesmivel róni tele a papirost: mérő időpocsékolás. — *Diaz.* Csodálja, hogy az angol fiúk eredeti görög darabokat adnak elő? Hát ahhoz mit szól, hogy Angliában még a leány-kollégiumokban is gyakran játszanak el görög tragédiákat (kivált Antigonét), a mikor is minden szerep leánykezekben van. Még élénken emléksünk egy hírre, mely nagyon megdícsért egy ilyen diákasszonyt, a ki remekül adta *Orestest.* — *Sz. B. Lőse.* Költeményének hangja elég közvetlen, de nem üti meg a mi mértékünket. — *E. J.* Ön két balladát küldött nekünk. Az első czíme: «A mentő», melytől minden igazhívó lelket mentsen meg az Úr! A másodiknak czíme: «A gyilkos», ennek adjuk az utolsó két sorát:

Agyához kap, tóhoz fut s beveti magát,
Fodor hab jelöli a gyilkos sírdombját.

Az ön gyilkosa mindent megérdemelt, csak azt nem, hogy *fodor hab* legyen a sírdombja.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:		SZERKESZTŐ:	
Negyed évre...	1 frt 20 kr.	D. RUPP KORNÉL	
Fél évre ...	2 frt 40 kr.	főgymnasiai tanár.	
Egész évre ...	4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	
Megjelenik minden vasárnap.		SZERKESZTŐSÉG:	
		Budapest, IX., Soroksári-u. 31.	
		KIADÓHIVATAL:	
		Budapest, IV., Egyetem-utca 4.	
		Kéziratokat nem adunk vissza.	

AZ ÉVFORDULÓ.

Már most is kapunk jelentéseket az idei márczius idusának ünnepeiről. Látjuk, hogy egyik-másik intézetben a lelkesedés a piros-fehér-zöld színnek a műsoron való föltüntetésében is nyilvánul. Látjuk, hogy azon helyeken, a melyeket a szabadság vértanúinak kihullott vére fánommá tett, az ünnep két részből áll: iskolai ünnepből és a vértanúk emlékének ünnepéből.

Megvalljuk, hogy legalább eddig különösebb készülődéseket nem tapasztaltunk. Nem a mozgalmasságot értjük ezen, hanem a műsor válogatottságát.

Ha finom lélekre valaha szükség volt egy ünnep-műsorának összeállításánál, talán sohasem volt arra nagyobb szükség, mint most.

Évek óta kísérjük figyelemmel az évforduló műsorait, s megvalljuk, azok kevés változatosságot mutatnak, mert év év után ünnepeltünk, bizony nem egyszer szokásból, hogy ne tűnjünk föl kevésbbé lelkeseknek, mint mások.

Az idei évforduló olyan, melyet még az egyes ember életében is nagy lelkesedéssel szoktak megünnepelni. Hát még egy nemzet életében mekkora jelentősége van!

Ahhoz, hogy ünnepeljen a nemzet, hogy megülje az emlékünnepet az ifjúság, nemcsak jogunk van, de kötelességünk is azt kívánja.

Ünnepelni valaminek az emléket úgy, hogy azzal valakit ne bántunk, valakinek vele szomorúságot ne okozunk: oda már finom lélek is kell.

Ennek a lelki nemességnek, ennek a finomságnak majd az évforduló műsora lesz leghívebb kifejezője, mert ha csupán egyszerűen összeütünk egy műsort, melyben egy pár énekszám, Talpra magyar és egy kis visszapillantás leszen az ötven

év előtti időkre: akkor azt dokumentáljuk, hogy teszünk ugyan valamit, hogy tenni látszassunk, de sem méltányolni nem tudjuk azt, a mi ötven év előtt történt, sem nem lelkesülünk oly eseményekért, melyek nemzetünk életében korszakot alkotók voltak. Ha pedig az ötven év előtti eseményeknek tömkelegéből kimarkoljuk annak lázzal, forrongással, szenvedélyekkel tele momentumait, s kesergünk és izgatunk, mintha az ötven év előtti dolgokról volna szó: akkor igazságtalanok és illojalisak volnánk az iránt, a kinek csak nem régen is lángoló lelkesedéssel hódolt hazánknak nemesak ifjúsága, hanem az egész magyar nemzet.

Tudjuk mi nagyon jól, hogy az ünnep műsorának összeállítása nem csupán az ifjúságtól függ, de azt is tudjuk, hogy e sorokat nemesak az ifjúság olvassa, hanem azok is, a kikre az ifjúság bízva van, s a kiktől a műsor összeállítása függ. Az sem ismeretlen előttünk, hogy a jó ízlésű ifjúság szavát mindig meghallgatják azok, a kik őt vezetik. Ezért szólhatunk tehát egyszersmind az ifjúsághoz is.

És szívesen is szólunk, mert örömmel tapasztaltuk, hogy szavunknak mindig van súlya, megértik azt az ország minden részében és jóakaró figyelmzettetésünk eddig még sohasem hangzott el hiába. Nem egy intézetnek adtunk magánlevélben utasításokat, hogy mint volna czélszerű összeállítani a műsort, hogy az ünnep fényes és méltó legyen a magyar ifjúsághoz. Hogy e helyen mi magunk nem álltunk elő kész műsorról, az az oka, mert nem akarjuk magunkat azok oktatóinak feltolni, a kik mint az ifjúság vezetői, úgyis tudják, hogy mikép kell eljárniok.

Kérjük az egyes intézeteket, küldjék be az évforduló műsorát, mert ez rendkívül jellemző lesz az egész ország ünneplési módjára vonatkozólag.

Rupp Kornél.

A "CYNTHIA" HAJÓTÖRÖTTJE.

Irták: Jules Verne és André Laurie.

Átdolgozta Gaal Mózes.

NYOLCZADIK FEJEZET.

O'Donoghlan Patrick. 11

Schwaryenerona doktor nyomára jött annak, hogy ama bizonyos Canadai Társaságnak az igazgatóját Churchill Józsué-nak hívták.

Az ám, csak hogy hová lett ez a Churchill Józsué, mióta a társaság csődbe jutott?

Ha valahol rá akadhatna, tőle talán megkaphatná a *Cynthia* utasainak a névjegyzékét, ebben bizonyára benne lenne a kis csecsemőnek a család neve is... Milyen fontos volna, ha ezt tudnák...

Churchill Józsuéről tíz év óta nem tudnak semmit.

Aztán arra gondolt az érdemes doktor, hogy átböngészi a régi amerikai lapokat, melyekben fel szokták sorolni azoknak a nevét, a kik valamely hajón Európába indultak...

Ezzel sem boldogult, mert a tizennégy évvel ezelőtt megjelent lapok már teljesen elkallódtak, a későbbiekben a *Cynthia* utasairól szó sem lehetett.

Erik már tizedik hónapja volt újra Stockholmban, mikor a doktor szavahihető forrásból megtudta, hogy Churchill Józsué éppen hetedik esztendeje meghalt egy kórházban, nem maradtak törvényes örökösei, — s valószínűleg hagyatéka sem volt. A megbukott társulat üzleti könyveit pedig rég eladták a new-yorki dohányárusoknak.

Bredejord nem győzte a derék doktort keserűség megjegyzéseivel bosszantani ebben a nevezetes ügyben.

Az Erik története ebben az időben mindennapi beszéd tárgya volt a doktor házában. Minduntalan szőnyegre került, most már Erik füle hallatára is szóba hozták, nem is sejtven, hogy a jó fiú szívében minő fájdalmas húrokat pengettek meg.

Mennyit eltöprengett a komoly ifjú a maga sajátságos sorsán!... Neki nincsenek szülei, nem is fogja talán soha megtudni, hogy ki volt az apja, hogy ki volt az anyja... Milyen szomorú dolog az, hogy még a hazáját sem ismeri.

— Még a legnyomorultabb esavargó, a kinek mines hajléka: tudja, hogy melyik hazának a gyermeke — és én nem tudom... Ezen a kerek földön apátlan-anyakatlan, hontalan csak én vagyok!... A szélüzte porszem és falevél nem árvább, mint én vagyok... Hol születtem, ki ringatta bölcsőmet; hova zarándokoljak el, hogy sirhalmukra boruljak az én ismeretlen szüleimnek!

Úgy fájt ennek a derék ifjúnak ez a tudat!

És mégis a hála és szeretet meleg érzése öntötte el szívével, mikor a norvégiai egyszerű családra gondolt... arra a jószágos asszonyra, ki

anyja helyett édes anyja, arra a csendes, komoly ember apja helyett apja, s a két jószívű gyermek testvérei helyett szerető testvérei voltak.

Ezt sohasem fogja elfeledni.

Belemerült a történelem és földrajz és etnográfia tanulmányába, mintegy kutatni akarta, hogy minő faj a kelta, melyhez neki Schwaryenerona szerint tartoznia kell.

Ez is elszomorította, mert ime ő a kelták közül a legnyomorúságosabb, a legelnyomottabb nemzethez, az *irlandi*hoz tartozik.

Be más volna az, ha francia lenne...! Ha ennek a dicsőséges nemzethez volna a fia; hiszen a francziák is kelták! Minő története van ennek a nemzethez, mily gyönyörűség töltötte el a szívet, midőn Franciaország mozgalmas történetét olvasságta. A nagyok példái mennyire lelkesült, s tudatában annak, hogy születése titkát soha meg nem tudja, a lelkesedés helyett mélyeséges szomorúság váltotta fel.

Észrevétlenül új irányt adott ez a töprengés, ez a beható tanulmány egész törekvésének; nem az orvosi pálya esábitgatta, hanem a világjáró nagy utazók sorsa érdekelte; a tengerészet ragadta meg figyelmét, mert valami azt súgta, hogy előbb-utóbb neki kell a titok megfejtésének nagy munkájához fognia.

— Majd leteszem a hajóskapitányi vizsgálatot, eljutok New-Yorkba, s a *Cynthia* ügyében megkezdem a puhatolózásomat.

Erik sorsa iránt nemcsak Schwaryenerona, hanem Bredejord és Hochstedt is a legnagyobb mértékben érdeklődtek, mintha Eriket ők fogadták volna örökbe, mert a derék ifjút teljes szívükből szerették.

Egy szép napon kapták magukat, s a három jó barát meg Erik felszálltak egy Amerikába induló hajó fedelzetére és elutaztak New-Yorkba.

Tíz nappal utóbb New-Yorkba érkeztek, s nyomban ellátogattak a Schmith Jeromos, Walker és társai cég irodájába, honnan az első tudósítást kapták.

Ez alatt Erik is megtette a magát. Eljárt naponta a kikötőbe, szóba elegyedett a matrózokkal, elment a koresmákba, hova a tengerészek szoktak befordulni.

— Nem ismer valakit, a ki a *Cynthián* szolgált hajdanában, akár tisztet, akár matrózt vagy esetleg utast, a ki ezelőtt tizennégy évvel Európába indult? — Kérde egyiktől is, másiktól is.

Nagyon szépen beszélt angolul, aztán olyan kedves, nyájas arca volt, tisztességtudó és szerény a magaviselete: a komor, nyers fickók megszerették, válaszoltak szívesen a kérdésére... Jó ideig azonban nem tudott egyik sem számot adni arról, a mit éppen tudni szeretett volna. Erik nem csüggedett el, tovább kérdezősködött.

Végre megtudott annyit, hogy valami O'Donoghlan Patrick nevű matróz a hajótörött *Cynthián*ról szerencsésen megmenekült. Járt is azóta gyakrabban New-Yorkban. Hajós-inas volt akkor-táiban a *Cynthián*, s az I-ső osztályú utasokat

szolgált ki. Ennek tehát okvetetlenül kell tudnia a «bója»-ra kített úri gyermekről...

Másnap Erik újra járt-kelt a kikötőben, az utczákban, a koresmákban, s kereste azt a bizonyos O'Donoghlan Patrickot. Úgy irták le neki, hogy írlandi, Innishannonban született (Cork grófságban); 33—35 éves körül lehet, alacsony termetű, haja rőt, szemei feketék, az orra belapult.

— Húsz ezer ember közül is megismerném őt az első pillantásra — mondá a matróz, — a kivel Erik aznap szóba állott, — pedig ide s tova hét esztendeje mult, hogy utoljára láttam őt.

— Itt New-Yorkban találkoztam vele utoljára? — kérde Erik.

— New-Yorkban is, másutt is! Legutoljára itt New-Yorkban.

— Nem tudná azt megmondani, hogy hol tudakozódhatnám bővebben utána?

— Bizony aligha, ... de várjon csak, menjen el a «Red Anchor» koresmába... Ott ült egész nap O'Donoghlan Patrick, ha New-Yorkban volt... Bowles, a vén tengeri medve-mesélhet róla eleget.

Erik egyperczet sem késelt, sietett a nevezett koresmába. A koresma ajtajában egy öreg asszony burgonyát hámozott nagy buzgóan.

— Bowles úr itthon van, tisztelt asszonyom? — kérde szokott úrváriasságával Erik.

— Itthon, ... itthon... csak hogy most alszik — felelé az öreg asszony, s kíváncsian sandított az úri vendégre. — Ha valami mondani valója van, csak ki vele... én vagyok a felesége.

— Asszonyom, ön is tud bizonyára felvilágosítást adni nékem, kérem, szíveskedjék megmondani, hogy valami O'Donoghlan Patrick matrózt ismer-e? Itt lakik-e most, s ha nem, hol találhatnám?

— O'Donoghlan Patrickot?... Ismerem. Lehet

már öt vagy hat éve annak, hogy nem járt nálunk... Azt, hogy hol van most, csak a jó isten tudná megmondani.

Erik arca nagyon szomorú lön e szavak hallatára. Az öreg asszony észrevette.

— Úgy látszik, hogy nagyon a szíven fekszik ez az O'Donoghlan Patrick... — jegyzé meg szá-nakozással.

— Nagyon, de nagyon a szívemen fekszik, asszonyom — viszonzá Erik. — Csak ő tudná

megfejteti azt a titkot, mely —

— Titkot?... Hogy is mondta csak, titkot? — kérde mődelett kíváncsian az öreg asszony...

— Úgy van... Nagy titok az... O'Donoghlan Patrick az egyetlen ember, a ki a *Cynthián*ról megmenekült ezelőtt mintegy tizenhét évvel; akkor én csak hét-nyolcz hónapos lehettem... egy bölcsőben menekültem meg a hajóról, a bölcsőt rákötötték egy bójára. O'Donoghlan Patrick talán meg tudná mondani, hogy kik voltak a szüleim, ezért keresem őt...

Bowlerné nagyot sikoltott, s aztán felkiáltott:

— Egy bójára? Azt mondá, hogy egy bójára? Azzal kapta magát, futott fel a lépcsőn: — Bowles!...

Bowles!... Jere le hamar!... A bójára!... Ön a bója-gyermek?... Ki hitte volna!... Ki hitte volna!

Erik arca elsápadt az örömtől és reménytől. Hátha most lehull a titok leple!

Bowles otromba, nehéz lépteit hallatszottak már a falépcsőn... Kövér, tulipiros ábrázatú, rezes orrú ember volt, a szemei tele álommal...

— No, no! Mi a tatár?... Mit akarsz, asszony? — Kérde szemeit dörzsölgetve.

— Ide jere, szükségünk van read, ülj le, s hallgass az ifjú urra... Hadd mondja el neked is, a mit nekem az imént elmondott. (Folyt. köv.)

«ITT NEW-YORKBAN TALÁLKOZOTT VELE?»

Nansen utazása lábszánkón Grönlandon keresztül.

Közli: Szivos Béla.

Egyszer távolból egy sötét foltot pillantottak meg a hóban. Mi lehet az? Előbb valami hasadéknak gondolták, de oda érve, kimondhatatlan bámulatukra és örömeikre észrevették, hogy az bizony víz, valóságos édes ivóvíz, a miben már hetek óta nem részesültek, hiszen csak olvasztott hólével olthatták szomjúságukat, pedig a hideg égalji utazások alatt, szakadatlan erős szomjúság szokta az embert gyötörni.

Mondani sem kell tehát, hogy a mint utasaink ezt az élő vizet megpillantották, mindent feledve rohantak oda, hasra vágták magukat annak partján s kimondhatatlan gyönyörrel ittak, ittak és megint ittak. Maga Nansen így beszél erről:

«Lehetetlenség, hogy a világon nagyobb élvezet legyen, mintha a sarki utazó, hetek után élő vízre akad. Neki dől az ember s képzelhetetlen élvezettel szívja magába az áldott nedvet, míg csak a hidegség miatt fogai és homloka birják. Akkor egy kicsit pihen s megint hozzá fog, újra szívja magába a felséges jéghideg italt. Ismétli ezt még néhányszor, hihetetlen mértékben és megújul s teljesen boldog lesz utána.»

Sok fáradság után végre felmázták az említett hegyre is, homnan széttekintve, annyit láttak, hogy a szárazföld belseje felé szinte esupa jég és hó van, a melyen azonban itt-ott keményebb és simább részek is látszóttak.

E hírrel aztán visszavergődtek az elhagyott sátorhoz, hogy a kémszemle eredményeit társaikkal is tudassák.

Utazás lábszánkón.

Készülődés. Nagy vihar. Vitorlás szánkózás. Nansen lemarad a hóban.

Most aztán megkezdődött a készülődés a nagy útra. A mi el volt romolva, azt megigazgatták, a felesleges holmit kiválogatták, hogy mentől kevesebb legyen a teher. Elhatározták — bár fájdalommal — hogy a csónakokat is ott hagyják. Fenékkal felfordították hát azokat s velük az ott hagyott holmikot leborították, hadd legyen boldog vele valami eszkimó, a ki esetleg rátalál.

Midőn a szánkókra minden mulhatatlan szükségességet felraktak, mindenikre jutott egy-egy méter-mázsányi súly, míg a legelsőre, a melyet ketten húztak, két annyi jutott. Ezután lábszánkóikat felkötve, a szánok elébe fogták magukat s Isten

segítségével megindultak a nagy útra, melynek hogy végét érhetik-e, ki tudta volna megmondani? Ez volt augusztus hó 15-én.

Folyt aztán a nehéz utazás tömérdek bajjal. Hol ember, hol szánkó sülyedt a hóba vagy szorult valami hasadékbá: nagyokat is kellett kerülgetni úgy, hogy csak felette lassan haladhattak előre. Kora reggeltől késő estig húzták a terhet szakadatlanul, mégis némely nap alig haladtak előre egy-két mérföldet.

Egyszer borzasztó vihar érte őket utól. Alig tudták a sátat valahogy felütni és megerősíteni, hogy az iszonyú szélvész el ne vigye. De mégis sikerült nagy nehezen s miután a hálósákokba belebújtak, elég nyugodtan hallgatták a szörnyű vihar tombolását.

Ez azonban nem akart szünetelni s három nap és három éjjel szakadatlanul tartott. Ezalatt utasainknak lehetetlenség volt kimozdulni s úgy ölték az időt, a hogy lehetett. Aludtak, beszélgettek az otthoni dolgokról, Baltó pedig, a ki megint Istenhez tért, mikor csak látni lehetett, hanyatt fekvé s hálósákjába félig bebujva, szakadatlanul a bibliát olvasta nagy buzgósággal.

Végre megint tovább lehetett folytatni az utat. Ez azonban nagyon megnehezedett, mert az eső, a mit a vihar hozott, meglágyította a havat. A roppant erőlködés következtében rendkívüli szomjúság kizozta az utasokat, de havat olvasztani minden lépten-nyomon nem értek rá, úgy segítettek hát némileg a bajon, hogy kulacsukat megtöltötték hóval s azt ruhájuk alá a meztelen mellükre akasztották, hogy ott a test melegétől felolvadjon.

Vajmi kevesen bírták azonban bevárni, míg az egész felolvad s a legtöbben bizony, ha már gondolták, hogy pár kortynyi víz összegyűlt a kulacsba, minduntalan előrántották s a legnagyobb mohósággal szopogatták annak tartalmát.

A nagy vízhiány miatt aztán nem is mosdottak Nansenék egyáltalában soha, bár utoljára már vastagon tapadt bőrükre a piszokréteg és senki se mondta volna meg, hogy ezen szennyes kinézésű emberek közt a világ egyik leghiresebb tudósa is ott van, a ki majdan fejedelmek asztalának is lesz megbecsült vendége. Különbén más okból sem lett volna tanácsos a mosdás. Mert hiszen sokszor volt olyan hideg, hogy mire az ember arczáig emelte volna a mosdóvizet, már akkorára jéggé fagyott volna az a marékban. Különbén is a piszokréteg nagyon jó védelem volt a szörnyű hideg és metsző szelek ellen.

Hosszas, keserves fáradságok után meglehetősen felületű helyre érkeztek s mivel a szél állandóan nyugoti irányban fújt, Nansennek az a gondolata támadt, hogy el kellene a szánokat vitorlával látni, hogy a szél is hadd segítsen hajtani. Ha a hajóknál lehetséges ez, hát a szánoknál miért volna lehetetlen, hiszen Amerikában úgyszólamint gyakorolják az effélet.

A többiek nem sokat bíztak a dologban, kivált a lappok tiszta bolondságnak mondták, de Nansen nem tárgított.

Vitorla ugyan nem volt, de volt sátor, s annak részeit alkalmazták vitorla gyanánt, a szánokat kettesével és hármával összekötötték, elől valami kormányfélét csináltak, a melyet egy-egy utas kezel, a többiek pedig hátul felkaporodtak a szánkóra.

Eleinte sehogy sem sikerült a dolog, mert a

UTAZÁS VITORLÁS SZÁNKÓVAL.

szánkó emberestől, mindenestől felfordult, de utóbb rájöttek a dolog nyitjára, szépen megindultak a szánkók s rohantak előre szédítő sebességgel.

Annyit haladtak így a kedvező szél mellett pár óra alatt, mint máskor napokig tartó terhes munkával.

Hanem egyszer majd megjárta Nansen. Ugyanis a mint az egyik szánkón hátul állott, míg Sverdrup elől a kormányt igazgatta, egyszer csak leesüszott s lemaradt a szánkóról, mely szélgyorsasággal repült tovább s nemsokára annyira haladt, hogy csak alig látszott egy kis folt belőle.

Nansen egy darabig hasra esve nézte a tova-repülő szánt, de csakhamar lábrakapott s teljes erejével futni kezdett utána. Azonban hiába, a távolság közte és a szán közt egyre növekedett, mert azt sokkal sebesebben hajtotta a szél.

S ki tudja, nem veszett volna-e Nansen a

HÁROM NAP A SÁTORBA SZORULVA.

szörnyű hősivatagon, ha Sverdrupnak történetesen kedve nem támad beszélgetni, a mi pedig olyan szélben s oly gyors rohanás közt nem igen szokott máskor megesni.

Sverdrup tehát hátra kiáltott valamit, de hogy Nansen ismételt kiabálásra sem felelt, sem pedig hátulról egyáltalában semmiféle nesz nem hallatszott, nyugtalan lett Sverdrup s nagy fáradsággal felemelte a háta mögött levő vitorlát és visszatekintett.

Ekkor látta nagy ijedtére, hogy a szánon senki sincs. Természetesen mindjárt letépte a vitorlát s a szánt, a hogy tudta, megállította. Jó ideig nem tudta, hogy mit tegyen, midőn egyszerre csak megpillantott a távolból egy kis fekete pontot a fehér hősivatagban. A feketeség egyre növekedett és nagy sebességgel közelgett, midőn Sverdrup nagy örömeire felismerte, hogy az bizony Nansen, a ki lábszánkóján a szán nyomán haladva, gyorsan mind közelebb-közelebb érkezett, míg végre a szánt elérte s az utazást az előbbi módon megint tovább folytatták.

Megérkezés a nyugoti partokra.

Kijutás a hóból-jégből. Nagy ivás. Az apró legyek vendéglátása. Csónakkészítés fűzfából s vászomból. Nansen és Sverdrup vakmerő útra indulnak. Szerencsésen megérkeznek az emberlakta helyre.

Ezután mindjobban beletanultak a vitorlázásba s mivel állandóan kedvező irányban fújt a szél, rendkívüli sebességgel haladtak előre s most már még a csüggedtebbek is kezdték hinni, hogy csak-

HASON FEKVE NÉZETT A TÁVOZÓ SZÁN UTÁN.

ugyan kivergődnek a jégsivatagból és elérnek az emberlakta nyugoti partokra.

S csakugyan szeptember 24-ikén egyszerre csak valami sötétség tűnt szemükbe, mely nyugoti irányban a vakító fehér havas jégmezőből előfeketélett. Baltó torkszakadtából örömteljesen elkezdett kiabálni:

— Föld, föld, föld!

Aztán hihetetlen gyorsasággal felmászott egy közeli jéghegyre s annak a tetejéről kimondhatatlan örömmel integetett lefelé, rázta négyszögletes sipkáját s kézzel-lábbal mutogatott nyugoti irányban, hogy arra csakugyan föld van már, sőt a tenger is látszik.

(Folyt. köv.)

KERÉNYI FRIGYES.

A *Tanulók Lapja* számára írta Gál Rezső. 5

A második csoport költeményei ismét kétfélék: a rövidebbekben (*Cseng az ércz... Kis esendes házban... Halál? Allató dal és halotti ének, Kiszáradt fánál, Domb alatt ül...** egy-egy rövid mozzanathoz fűz, gyakran a lyrába átesapva, néhány erőteljes megjegyzést; a hosszabbakban ír le aztán egész eseményeket, ezekben ad egészen tiszta elbeszélő költeményeket. Minthogy azonban ilyen költeménye csak igen kevés van, egyéb elbeszélő költeményeiben pedig nem tudja a tárgyilagosságot megővni, elbeszélő költészetét nem helyezhetjük arra a magaslatra, a melyet lyrájával elér. De — ennek dacára — az egy-két kiválóbb, balladaszerű költemény megérdemli, hogy bővebben foglalkozunk velök. Különösen három ragadja meg figyelmünket: a *«Halászkok»*, *«Lenke»* és *«Jelva»*. Az első rövid, erőteljes stílusban halad. A halász és családja kis sajkával a part felé tart. Holnap ünnep lesz, pihenő napja. A lapát nyugodni fog: az öreg meghallgatja a misét; a kicsiny gyermek előre-örül az új ruhának, a leány elábrándozik jövőjéről és a deli halászlégény is kedvesére gondol. De ime, a sima tengerár egyszerre fodrot vet: felbukkan a rettenetes halóriás. És

Imádkozás, öröm, remény
A mély habokba vesz.
És a lapát nyugodni fog,
S az ünnep — hosszú lesz.

* Cseng az ércz... Kis esendes házban... és Domb alatt ül... ezimelkkel jelzett költemények tulajdonképpen való ezimel: *«Az életből»*. Megkülönböztetésül, minthogy még ezeken kívül is fordulnak elő költemények ily ezimel alatt, a kezdő szavakkal jelöltem őket.

«Lenke»-ben a boldogtalan vonzalom epesztő hevét festi a költő. A visegrádi vár alatt kicsiny kert virágzott; naphosszat elüldögélt benne Lenke, a *legszebb virág*. A vadász meglátja, vonzalomra gyűl iránta és a leány szívében is kifaladnak az érzelem rózsái. Vadász és leány boldogan töltik az együttlét idejét, de jó a válás pillanata: a vári nép Budára költözik. És Lenke szemei hasztalan futják be a vadász-sereget: csak nem tudja megtalálni azt, kit keres. És nem is látja többé soha. A bánat liljomot rajzol arca rózsái helyébe, a *halvány virág* megtörik s *«egy csillagos szép éjben a halál csokolja meg»*. És a sír körül, mely alatt az *elfonnyadt virág* nyugoszik, komor tekintettel jár egy vadász, Magyarhon dicső királya, igazságos Mátyás és szemében könnyük ragyognak. . .

«Jelva» tárgya a lengyel szabadságharczából vett, Jelvának, a lengyel honleánynak, jegyese elmegy csatába, elmegy vinni hazáért, szabadságért. Meg is találja a jutalmat: a dicső halált. . . És a leány ott bolyong a holttestekkel borított téren és keresi jegyese testét. De nem találja; hasztalan száll fohásza az egek Urához. Nem, nem hasztalan, mert megkönyörült rajta az Úr, s elviszi jegyesehez.

Bizony nem új dolgok ezek. A tenger szeszélye, a királynak tiszta, de méltóságán megtörő vonzalma, a holt jegyese keresése közben szenvedett halál igen gyakori és megszokott költői motívumok. Kerényi azonban a kidolgozásban sem tud eredetit és önállót produkálni. Vajon a *«Halászkok»*-ban nem ismétlődik-e a skót ballada hősenek, *Sir Patricik Spensnek* esete? Nem ismerhetünk-e a szerelmes Mátyás királyban, a leányát a legmélyebb odaadással szerető apában, a virágként élő és szende virágként elhulló Lenkében Vörösmarty *«Szép Ilonkát»*-jának alakjaira. Avagy Jelva nem ugyanazon alak, mint az, a kit Kisfaludy Károly is megénekel:

Hasztalan áll az uton váró hive friss koszorúval.
Nem jön-e kedvese még, félve, remegve vigyáz:
Hogyha levél zördül, őt sejteti véle szerelme,
Néz, piheg, arca tüzel, s keble feszülve haboz.
Ah, de hiába tekint a távol lenge kódébe:
Elmarad a kedvelt s érzete bűnnek ered.
Végre megérti Mohács veszedelmét; gyöngé virágként
Hervad el a szép szűz néma keserve között. —

Különösen a *«Lenke»* az, a mely teljesen idegen hatáson épült. Kifejezések, külső beosztás, mind, mind Vörösmartyra emlékeztetnek. És ezen körülmény igen sokat levon e költemények

COLUMBUS TOJÁSA.

értékéből, mert egyébként szép, jellemzetes stílusként, kerekdedségükkel, az érzelmek hű festésénél és tragikai erejükkel fogva Kerényi legkiválóbb alkotásainak volnának mondhatók. E nézetünket igazolja azon körülmény, hogy Kerényi összes művei közül e költemények a legismertebbek; sőt *Lenkét*, de még inkább *Jelvát*, gyakran hallhatjuk legkiválóbb költőink alkotásai mellett emlegetni, míg szép lyrai költeményei közül alig van egy-kettő (Harangszónál, Honvágy), mit figyelemre méltatnak. Ebből is következtetést vonhatunk arra, hogy a közfelfogás ítélete után, nagy óvatossággal kell haladnunk, mert hiszen az elfogulatlan kritika föltétlenül a lyrikus Kerényinek adja a babért az elbeszélő Kerényivel szemben; sőt utóbbit az első mellett még figyelembe sem veszi.

Kerényi nem elsőrangú tehetség. Megénekel egy-egy szíve sugallta eszmét; az egyszerű, őszinte, érzélgőség nélkül való hang dicséretére válnék ismertebb és ünnepelebb alakoknak is; másrészt azonban épen e forrásból fakadnak gyarlóságai is. Olyan érzéseket dalol, melyek egy szűzies tisztaságú lelket a legnagyobb boldogságig emelhetnek: s vajon milyen érzések lehetnek ezek? A pszichológia bizonyosága szerint a magas eszmékkel tépelődő ember, a forrongó érzések rabja, a legundokabb vagy legnemesebb czélért rajongó — egyéni jóllétével mitsem törődve — nem lehet boldog. Ezzel szemben az, ki nem vágyik prometheusi dicsőségre, a ki belátja, hogy «az emberi tehetség parányi lámpa, mely egyszerre csekély kört tölthet meg világosságával», s a ki e csekély körben a legtökéletesebben iparkodik megfelelni komoly, de legyőzhetetlen akadályokba nem ütköző feladatának: az legkönnyebben elérheti a földi boldogságot, melynek élvezetése nem a czél nagyságától függ, hanem csak attól, hogy megoldhatja-e az ember kitűzött feladatát, legyen az bármily nagy, vagy bármily kicsiny. Egyik ember boldogtalannak érzi magát, mert nagy birodalmához nem tud még egy országot szerezni, másik boldog, ha besülettrel kereste meg családjá számára a kenyeret. Csakhogy a mi az életben kedves és megragadó, az a költészet szellemének esetleg nem felel meg. Az, a ki nagy dolgok után tör, kinevetné azt, ki esendes boldogságot ajánl neki. Így Kerényi kora is nagy eszmékkel volt elfoglalva; nemcsak a politikusok, hanem a költők is ez eszméket hirdették és midőn az ágyúdörgés volt

a zeneszó, ki hallgatta volna a kert gyöngye hangú dalosát. Ehhez járult, hogy Kerényi nyelve nem volt erővel és költői szépséggel teljes. Rendkívüli buzgalommal és kitarással tanulta ugyan hazája nyelvét, de az elért eredmény semmi esetre sem lehetett akkora, mint ha a természet kegye útján jutott volna hozzá. S minthogy nyelvét másoktól tanulta, ez nem volt teljesen eredeti, elannyira, hogy gyakran ugyanazokkal a kifejezésekkel, szófüzésekkel találkozunk nála, melyeket Vörösmartyúnál, Köleseynél vagy Bajzánál is föllehetünk. És ezzel a körülménnyel járt még más hátrány is, az t. i., hogy miközben Kerényi más költőket tanulmányozott, teljesen ezeknek hatása alá került. Egyik költeményének fejtegetésénél már említettük, mily nagy mértékben dolgozik Vörösmarty hatása alatt. Ezt számos más esetből is kimutathatjuk. Így Kerényi «*Gyermekhalott felett*» című költeményében ugyanazok a motívumok szerepelnek, melyek Vörösmarty «*Kis gyermek halálára*» című szép elégijában, úgyszintén sok helyen akadunk oly reminiscenciákra (így többek közt a «*Távozó*» című költeményben), melyek Vörösmarty «*Szózat*»-ára emlékeztetnek. Köleseynek hatása szintén igen sok költeményből kiérzik. Szorosan követi Köleseyt pl. «*Májusi reggel*»-ében, melynek hangja rokon Kölesey nagy rhapsódiájának, a «*Rákos nyμφájához*» címűnek hangjával. Elfogadott továbbá hatást Petőfitől, Tompától és egyik jó barátjától, Sárotytól («*Születésem napján — Karácson estvéjén*»). Bajzát pedig nemcsak hangban és irányban követi, hanem még a versalakokat is ugyanazokat használja, melyeket Bajza és többi követői. Így költeményeinek legnagyobb része négyes és negyedfeles jambusi és trocheusi sorban van írva; a hosszabb formák közül gyakrabban használja azt, melyben Vörösmarty «*Salamon*»-ját írta és a «*Fóthi dal*» versformájában is ír. Hangsúlyos verselésű költeménye nines.

Kerényi egész költészetét röviden, de találóan jellemzi *Beőthy Zolt*, midőn ezt mondja róla: «*Verseiből egy szeretetreméltó ifjú lélek eszöndes ábrándja hangzik felénk, mely csalódásai után szinte áhitattal keres vigasztalást a költészetben. Esmékben nem volt szegény, néha rövid, friss és erősebb is társainál, de ez mindig csak egy-egy ábránd hevülete, melynek átadta magát.*»

E eszöndes ábránd, e költői lélek megérdemli, hogy kegyelettel övezzük a költő emlékét, annak a költőnek emlékét, a ki inkább akart a magyar költészet történetében a nem-elsők közt vívni

helyet magának, mint a német költészet történetében, kevesebb fáradsággal, esetleg az elsők között. És ha mindez nem biztosít a költőnek helyet szívünkben, biztosítja ezt a tragikus végzet, mely osztályrészeül jutott.

... Lezajlott a harez. Elhalt a trombitaszó, leszögezték az ágyút. Utolsót csattog a kard, eltörték immár. Majd csörög helyette a láncz! Fel-fel hallatszik a puska ropogása: saját agyába küldi golyóját a honvéd. Az egész országot a gyász köde lepi el. És e homályból kibontakozik egy-egy csoport: itt néhány ember küzd még, míg vére nem hull: ott az ellen boszúját hajtja végre; özvegyek és árvák jajveszékelve nyögnek, mások a szenvedésekben megfásult szívvel néznek a jövő elé; amott a menekülők serge fut, üldözve az ármányok ezrétől.

A tengeren tovasiklik a hajó, mely a költőt más világrészbe viszi. Nem tudja nézni a gyászt, meghasadna belé szíve. Szalad, szalad, üldözi a rém, hazájának jövője. Elmegy messze földre, új tanyát keresni,

Hol honában nem fájlal hazát.

Mégis, mégis, minden, a mit a bűjdosó lát, honát juttatja eszébe:

Minden virág jelenti kedvesem;
Minden pohár bor egy-egy czimborámat;
Apám-anyámat minden sírkereszt;
Az eltapođt út — eltapođt hazámat.

... És a költő megérkezik az új világrészbe, hol boldogságot vélt föltalálni. De ah, jól mondta az a jó barát,* ki oly szép levelet küldött utána, hogy

ha itthon fáj, ott is fáj a kebel;
Bizony, ha lelked fáj, ha rajta seb vagyon,
Könnyebben begyógyul a honi hantokon.

... Nem is gyógyultak be a költő sebei, még égetőbben égtek. Égette őket a lelkiismeret, mely ugyanazt sügta rémes susogással a költő fölébe, mit a barát is szemére hányt:

Szülő honod, a leg-szentebb anyát,
Nehéz óráiban, rossz gyermek, elhagyád.

Hanem aztán enyhíti is a vádat:

Mert úgy szeretted, hogy tovább nem nézhetéd
Sápadt arczatát és könnyező szemét.

... És most, óh, bárcsak láthatná a sápadt arczatot, bárcsak letörölhetné az omló könnyeket. Epeszti a honvágy: minden kívánsága az,

* Tompa Mihály: «Levél egy kibujdosott barátomhoz».

hogy viszontlássa még hazáját. Kesergő szívvel éneklí:

Tűnt a kor, apadtak arczim
Bú s öröm között —
Hollófűrtöm bú s öröm közt
Megfehéredett.

S most, midőn forró éltében
Hívós estve lett,
És keresni ősz szakállam
Int nyugvóhelyet:

Vágyam egy: bölesóm honába
Térni boldogúl —
Csak egy kis darab magyar föld
Síri ágyamul.

De másként intézkedett a végzet keze:
Őrültté lón — addig harezolának
Lelkében kígyói fájdalmának.

... És lelkének halálát nem sokkal élte túl maga a test sem; ibolyacsalogató, rügyfakasztó szép tavaszkor, 1852 tavaszán, a költő elhunyt.

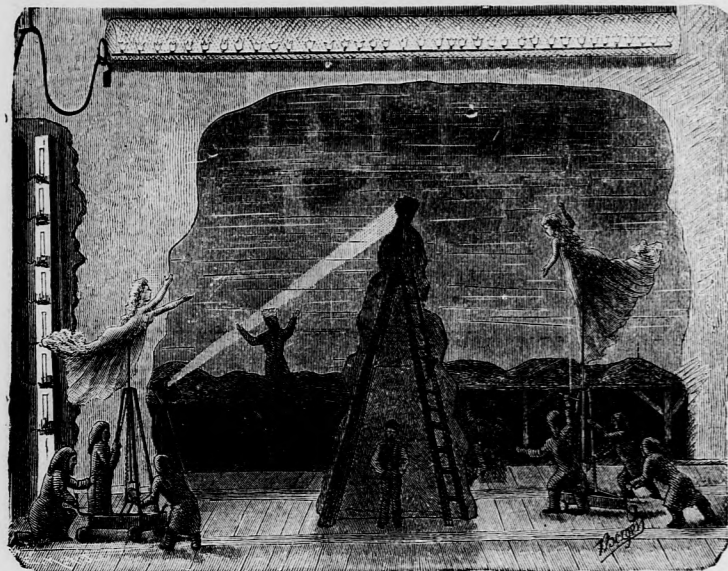
Nem bűn vitte sirba, csak egy ballépés: nem merte teljesíteni a hivatást, melyet a költő ekkép határoz meg: «*küzdj és bízza bízzál!*»

A SZÍNPAD CSODÁI.

E lapok hasábjain (Tanulók Lapja 6. szám) volt már alkalmunk egyet-mást bemutatni amaz elmes szerkezetekből, melyek a színpadon oly erős csalódásba ejtik az érteket, hogy a néző néha valóban azt hiszi láthatni, a mit a színpadi technika csak utánoz. Hogy e tisztán mechanikai segédszerek is nem csekélyebb mértékben járulnak hozzá az illusio teljesebbé tételéhez, nagyban emelik a hatás összhangját, igen alkalmasak a kellő hangulat felkeltésére: azt fölszöges bizonnyitgatni.

Shakspere idejétől, a mikor csak egy táblára irták föl, hogy most a színhely szoba, erdő, csata-tér stb. s a nézőnek a színhelyet csak képzelni kellett, a meiningeniekig, Wagner Rikárdig s az úgynevezett kiállításos darabokig rendkívüli haladást látunk a színpadi technika terén, midőn hullámozó tengert, sőt tengerfeneket, benne úszó halakkal, szörnyekkel, nimfákkal, vagy tűzvész omladozó házakkal, fákat tördelő vihart, napkeltét stb. oly híven látunk utánozva, hogy az ember pillanatokra szinte elfeledi, hogy színházban van s csak hű utánzat, a mit lát, hanem a természetet, a való életet véli szeméi előtt.

A színpadi gépészet az utolsó két évtized alatt óriási lendületet nyert. Alkalmat erre egy szomorú katasztrófa, a bécsi Ring-színház leégése szolgál-

A RAJNA KINCSE.

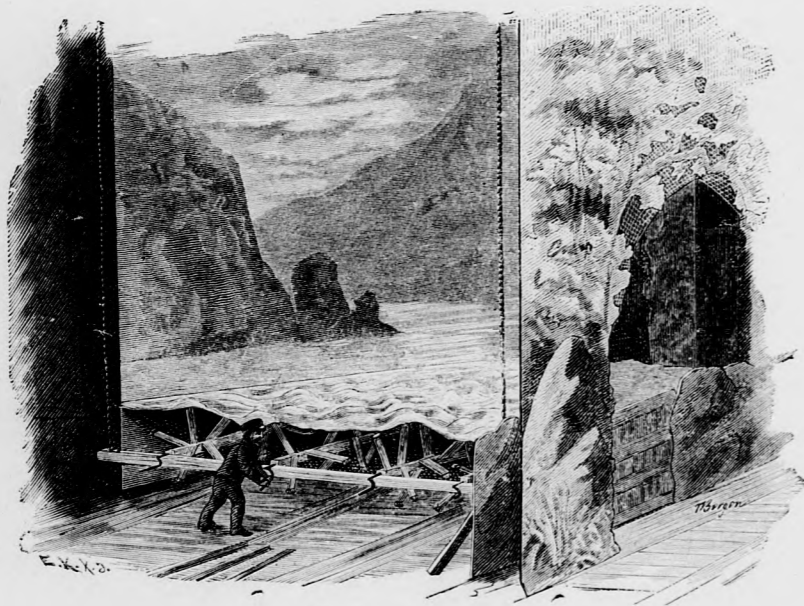
tatott. A színpadok építésével foglalkozó szak-
férfiak ettől kezdve még nagyobb gondtal foglalkoztak oly újításokkal, melyek által hasonló szerencsétlenség jövőre elkerülhető lenne. Ám azért a színházak tűzbiztonsága még mindig jámbor óhajtsáknak maradt. A színházegészek nem szüntek meg. Hazánk sem lett megkímélve e csapástól, mert nem sokkal a Ring-színház veszedelmé után Arad gyönyörű színháza is áldozatul esett a pusztító elemnek.

A kigyulladás elleni teljes biztonságot, az egész abszolút lehetetlenségét nem is érik el egészen soha. De a mit nem lehetetlen elérni, az, hogy a kitörő tűz hamarosabban vagy legalább annyi időre lokalizáltassék, míg a közönség a nézőtérről, a színi személyzet a színpadról és öltözőkből kimenekülhessen s talán a tüzet is el lehessen fojtani. Erre első sorban a színházaknak a gyors kiürítését lehetővé tevő belső berendezés szolgál és anyaga, továbbá ennek impregnálása éghetetlen vegyi szerekkel, a színpadot a nézőtértől elválasztó vas-előfüggöny, a színpad fölött álló víz-

reservoir, mely esőhálózaton mindenüvé elvezeti vizét, a hol a tűz táplálékot találhatna stb., de különösen a tűzrendőri ügyelet, a tűzörök célszerű elhelyezése s oly szerkezetek, melyek segítségével a tűzör azonnal észreveheti, ha valahol gyuladás támadt. Ily szerkezetek egyike az u. n. ellenőrző óra, melyet magával hord, különböző helyeken levő kulccsal felhúz, mert az óra elárulja, ha nem fordult meg valahol a kellő időben.

A tulajdonképeni színpadi technika reformátorai közt a halhatatlan német zeneszerző, Wagner Rikárd szerzett magának kiváló érdemeket a bayreuthi színház (Bajorország) fölépítésé-

vel, melynek színpadát nemcsak hogy nemes egyszerűségéhez vezette vissza, de egész új és eredeti gépezeteket is meghonosított rajta. A színes kivilágításnak azzal vette el tűzveszélyes természetét, hogy valóságos tűz helyett erősen megvilágított vizsgálókat alkalmazott. 1876-ban nagy zene-trilógiája, a «Nibelungok gyűrűje» már ily világítás mellett adatott elő s a kik az előadások tanúi voltak, sohasem fogják elfeledni ezt a bűvös hatást, melylyel mindjárt az első felvonások hatottak, a mint föltárultak a Rajna folyam mély-

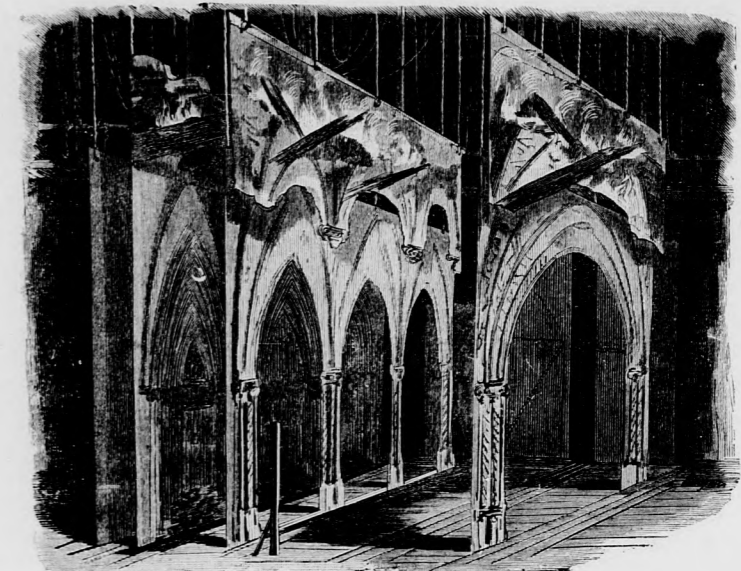

VIHARTÓL KORBÁCSOLT TENGER.

ségei, bennök a messzire tündöklő Rajna kincse, körülúszva a Rajna sellőitől. Ámulattal nézte a közönség a vízben úszni látszó alakokat. Pedig hogy mily egyszerű szerkezet idézte föl e hatást, arról első ábránkból könnyen meggyőződhetik az olvasó. Az ábra hátulról tünteti föl e jelenetet, középen a Rajna kincse, melyre bűvös lámpa veti fénysugarait, úgy, hogy látszólag maga a tárgy löveli ki a ragyogást, körötte a Rajna tünderei, kerekében járó, magas vaspóznákra helyezett kosarakban fekvé, balra a háttérben a törpe Alberich, ki a Rajna kincsét elrabolni jött s kinek számára már el is van készítve a lajtorja.

A hullámos háttér a Rajna fenekét tünteti föl s egyúttal arra való, hogy az úszó szerkezet kerekét elrejtse. Az úszó szerkezet előre, hátra és oldalt mozdítható, a pózna pedig alacsonyabbra és magasabbra húzható, úgy hogy a tetejére esatolt sodronykosárban kényelmesen elnyújtózó színész a csalódásig hiven utánozhatja az úszó mozdulatokat.

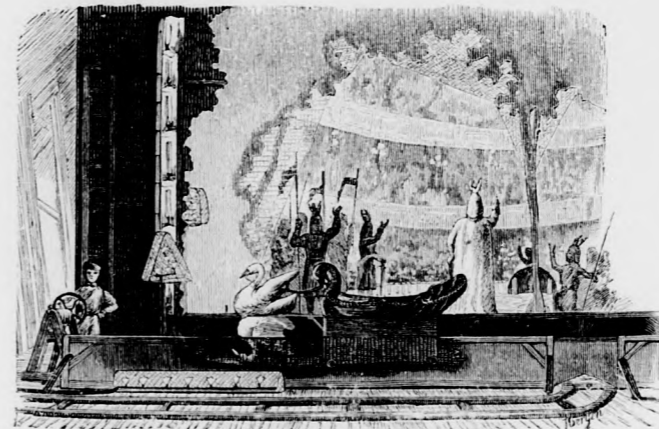
Érdekesen magyarázza meg másik ábránk Meyerbeer «Prófétá»-jának azt a jelenetét, melyben a tűzvész és a házbeomlás fordul elő. Szemünkkel látjuk, hogy a kar szavai: «im összedül a ház», miképen illusztrálандók. Elég a felülről aláfüggő három szuffitát lebecsátani, hogy az ivezetes csarnok tüztől elpusztított rommá változzék.

A HÁZBEOMLÁS DISZLETEI A «PRÓFÉTÁ»-BAN.

Rendesen idegrázó hatása van az oly jeleneteknek, midőn a szereplő a néző szemeláttára magasról bukik alá. Ez az u. n. összeomló hídak segítségével történik. E híd középső része súlyeston leereszkedik, mire a többi részt zsinórokkal rántják alá. A legismertebb hídbeszakadási jelenet Meyerbeer «Dinorah» cz. operájában fordul elő. Dinorah itt egy meglehetősen magas hídon akar keresztülmenni, de közepére érve, ez leszakad s Dinorah alábukik. E zuhanás épen nem veszedelmes, de mégis oly kellemetlen, hogy a legtöbb primadonna szerepének ezt a részét valami kardalosnővel végezteti el.

Úgy ezeknél, mint a legtöbb színpadi gépnél arról győződhetünk meg, hogy gyakran aránylag igen egyszerű eszközzel érhető el a legnagyobb színi hatás. Mily hatásos például Lohengrin megjelenése a hasonló című Wagner-opera első felvonásában, midőn Henrik király ítéletet tart Brabanti Elza fölött, s a távolból egyszerre közeledni kezd a Schelde hajzain a hattyú vontaladik, melyen a Grál lovagja látható s midőn kikötve és partra szállva, Lohengrin elbucszik hattyújától, s az megfordulva lassan elúszik a ladikkal. E csodatünetemény gépezete végtelenül egyszerű. A széles csik, mely a színpadon végig nyúlik, a víz szintje, hullámokkal befestett vászondarab, mely a mögöttes világosságot átcsillámlatja s azzal a víz mozgó habpikkelyeire emlékeztet.

LOHENGRIN ÉRKEZÉSE.

A víz különben többféle módon állítható elő a színpadon. Így az érintett vászondarabbal, minő egymás mögött több is lehet, akkora hézaggal, hogy köztük elmenni lehessen. Ha e vászondarabokat egymással ellenkező irányban mozgatjuk, a csalódásig előttünk áll a víz hullámzása. Ugyane hatás még biztosabban elérhető egyes mozgatható festett hullámok által. A haragos *vihartól korbácsolt tenger* előállítására is igen egyszerű. Elég ehhez egy kellő nagyságú, tengerszínre festett vászon, melyet a színpad fölött kiterítenek. Ha ez alá gyermekeket bujtatunk, kik ott lassúbb vagy gyorsabb tempóban hol leguggolnak, hol kiegyenesednek, a csalódás tökéletes. Egyébiránt ez eleven motorok is elkerülhetők oly szerkezet mellett, minőt itt látható ábránk mutat.

COLUMBUS TOJÁSA.

Képünkhöz.

E kifejezés igazi szálló igévé vált minden művelt nép ajkán. Használjuk, valahányszor oly feladatról van szó, melynek végrehajtását az ember szerfölött nehéznek, szinte lehetetlennek véli, pedig megoldása nevetségesen egyszerű. Mikor így kiáltunk föl: «Columbus tojása!», az annyit jelent, hogy: könnyebb magát a tényt végrehajtani, mint végrehajtásának útját-módját kitalálni. Ezen szálló ige eredetét a közhit Columbus Kristófnak tulajdonítja.

Mikor Amerika felfedezője, az ismeretlen vizek merész behajózója az újvilágból dicsőséggel tetézve tért vissza 1493-ban, nagy vala az ő ünneplése. De az öröm zajából nem hiányoztak a disszonáns hangok sem. Columbusnak számos irigye és ellensége támadt, kik fölfedezése értékét csökkenteni iparkodtak és őt magát «szerencsés kalandor»-nak nevezték. Ily körülmények közt esett meg, hogy Mendoza biboros Bazcellonában lakomát adott a tengernagy tisztelőre. Columbus közkívánatra utazásának részleteit ismertette, mikor egy udvaronc közbevágott és nagy csalván azt a kérdést intézte hozzá: valóban oly nehéz volt-e vállalata, hogy más, kevésbé tehetséges ember nem vihette volna-e ki?

Columbus azonban nem jött zavarba. Tojást hozatott s viszont azt a kérdést intézte az udvaronczhoz: fel tudna-e állítani egy tojást az asztalra úgy, hogy egyenest állva maradjon? Persze minden kísérlet kudarcot vallott. Ekkor a tengernagy fogta a tojást, oda koppantotta az

asztalhoz, hogy hegye behorpadt s ime, a tojás állott. «Amerikát felfedezni nem nehéz, csakhogymiképpen?» Az elmés magyarázatot mindenki megértette és általános nevetség sujtotta az akadékoskodót.

Képünk pompásan tünteti fel ezt a híres jelet. A hogy Columbust elénk állítja, az a fondorságot lesújtó elmésségnek és valódi nagyságnak megtestesülése. Remek kontraszt vele szemben a lefőzött udvaronc alakja, ki kudarcza érzetében pipacsörösen tiltakozni próbál, de hiába... Az egészet kiegészítik Columbus barátainak nevető, ellenségeinek megrökönyödött arcai.

És mit szól a történet oknyomozása ezen esethez? Két lehetőséget állít fel: vagy megtörtént, vagy nem. Ha nem történt meg, monda az egész; ha megtörtént, akkor sem Columbust illeti meg az elsőség e dologban. Föl van jegyezve, hogy Columbus előtt már Brunelleschi Filippo, híres építőmester alkalmazta a tojás-furfangot, mikor 1421-ben a székesegyház kupolájának megépítése végett Flórenczbe hivatván, féltékeny vetélytársai azt követelték, hogy mutassa elő tervét. Vetélytársai szintoly megrökönyödve állottak, mint Columbus ellenségei; ekkor Brunelleschi megeselekedte a leírt mőkát s hozzá e szavakat fűzte: «Hát hisz a kupolát is fel tudták volna építeni, ha rajzait látták volna!»

Tehát a famózus tojásnak «Brunelleschi tojása» nevet kellene viselnie s Columbust e tekintetben oly kevés jog illeti, mint Amerigo Vespuccit abban, hogy az új világrészt róla nevezték el. Nem furfang-e a nép elmésségének szüleménye, s igen régi szokás a spanyol nép közepett, mely «*Jancsi tojása*»-nak hívja. Erre utalnak a nagy *Calderon* egy színdarabjának következő sorai:

A másik titkot,
Jancsi, tojását úgy-e ismered?
A melylyel annyi fenkölt hírű szellem
Hiába tette meg kísérletét.
Hogy a hegyével jáspis asztalán
Föl tudja-e állítani egyenest?
Jött Jancsi ekkor s a tojás hegyét
Beütve, im, az menten ott maradt.

IRODALOM.

Hellas ege alatt, művelődéstörténeti elbeszélések és rajzok Perikles korából, írta *Tóth Sándor*. Singer és Wolfner kiadása.

A társadalomnak egynémely sötét felfogású bölcselője azt szereti mondogatni, hogy a mi korunkban az emberiség vaskorát éljük. A fizikai erőknél, az anyagnak bálványozása uralkodik, letűnt az eszménynek kultusza, irodalomban, művészetben egyaránt csak a sivár anyaghitűség kísért.

VEGYESEK.

Legyen bár igaz, vagy nem igaz, de tény az, hogy a kirívó ellentét útján nyomban felmerül ezen tétel, valahányszor a régi hellén világra gondolunk és a Hellász klasszikus földjén felsarjadzott kultúrával foglalkozunk. Eszmény-ápoló világ volt ez! Népeben forrott az önérzet hatalma, a géniusz ereje és az istenségben való hit: ezen erők képesítették arra, hogy a műveltségnek eladdig hallatlan fokára emelkedjék és a mindenható Szép terén örökéletű alkotásokat végezzen. A hajdani görög népet, mint politikai tényezőt az idők viharai lefűtták a történelem színpadáról, de szellemi tőkéje fönmaradt és örök forrássá vált, melyhez merítgetni jártak a világ népei, valahányszor társadalmuk és szellemi életük elsékélyesedett. És a hellén műveltség ma is hatalom: egyik éltető, mozgató ereje a művészeteknek és tudományoknak, tartalomnyújtója a nevelésnek és oktatásnak. A görög nyelv iskoláinknak tárgya és a görög kultúra ifjúságunknak csudált eszmény-képe.

A hajdankor képeit sokan mutogatták már Tóth Sándor előtt az ifjúságnak. Minta és példakép gyanánt ott állhatott szerzőnk előtt az angol *Church Alfred*, ki a római világból klasszikus elbeszéléseket adott. «Cicero kortársai» és «Kétezer év előtt» (Egy római ifjú regénye) című munkáit jól ismerhetik a mi ifjaink. Ez a Church bámulatos abban, hogy egyszerű, ezikornyától ment előadásával miképpen elénk varázsolja a hajdankor eseményeit és embereit. Nála nincs meg az a lühő, nincs meg az a mesterkedés, mit az írók ilyenkor ki szoktak fejteni, a tényeknek regényes díszfénybe borítása és a stílusnak régieskedése által. Nál» Spartacus, a gladiátor-vezér azt mondja egy római kisasszonynak, hogy: «Nagysád!» És ezen nem akadunk fön, mert tudva tudjuk, hogy a szerző nem akar kaczerkodni, hanem jóhíszeműen igaz képet nyújtani. A ki antik világot kíván rajzolni, az tanuljon Church írásaiból!

Tóth Sándor nem ezen a nyomon halad. Úgy látszik, felfogásával és temperamentumával nem vág össze az angolt jellemző remek nyugalom és tárgyilagosság. Könyve a hellén világnak dicsőítő éneke. A szerzőt áthatotta ama dolgoknak igazsága és fontossága, melyeket előre bocsátottunk, lelke megittasodott Athén fénykorának, Perikles idejének nagyszerűségétől, a mikor Phidiás csodás tehetsége rideg márványban életre keltette az Athena és Zeus-ideált. Tollát szerető csudálat vezette és így elbeszéléseben lelkesedés szárnyal: előadása, mely néha tanulmányos természetet ölt, de seholsem unalmas, pathoszszal teljes: egyes részei merő költői hangulatok; magyaros és lendületes nyelvről, mely csak ritkán válik a keresettig választékossá a czifraságig virágossá, ráismerünk ama Tóth Sándorra, ki a *Kurucz Világ*-ot írta.

Elbeszélése kivitelében a régi, bevált módszert követi: a mint néhai jó *Barthélemy* végigutaztatja fiatal *Anacharsis*-ával Görögországot, úgy szemlélteti meg Tóth Sándor *Toxaris*-ával Athént. (Ezt a Toxarist végül a híres Anacharsis atyjának tünteti föl a szerző.) Egy Athénben megtelepedett thrák ifjúval, Toxarissal együtt ismerkedik meg az olvasó Perikles korának meglepő eseményeivel, szereplő nagy embereivel, az athéni társadalom jellemével, a régi élet mozzanataival és a művészet halhatatlan alkotásaival. Minek részleteznők ezeket? Tóth Sándor könyvében egy hatalmas képbe foglalva találja ezeket az olvasó. S a régiségtn a legkedvesebb tárgya volna diákjainknak, ha oly könnyűben, oly élettelt teljes burokban adnák elő, mint azt Tóth Sándor teszi e maradandó becsű művében.

K. A.

Sarlay János február 24-én a fehérmegyei Sárboárdon hetvenöt éves korában meghalt. Mély megindulással hallottuk ezt a hírt. Sarlay János a magyar tanárvilágnak egyik nesztora volt: a rimaszombati Baksay István után legidősebb tagja. Kis híjján egy félszázadig tanította az ifjúságot és számtalan generáció került ki keze alól. 1823-ban született Szepesmegyében, végigküzdötte a szabadságharcot és nevéhez méltóan ott harczolt Nagy-Sarlónál. Világos után bujdosnia kellett; 1851-ben tanárságot vállalt a szarvasi főgimnáziumban és sokoldalú tudásával békén tanított 1854-ig, mikor a szabadságharcban való részvétel miatt elfogták és vasra verve hurczolták az Újépületbe, melynek egy magánzárkájában tíz hónapig sínylődött. Ekkor visszamehetett kedves szarvasi otthonába és folytatta áldásos tevékenységét. Ő ismertette meg a tisztántúliakat a trágyázás módszerével, ő szorgalmazta először hazánkban a festő esszleng tenyésztését, melyből a pompásan festő «magyar indigó»-t gyártotta. 1883-tól 89-ig a homonnai polgári iskolában tanított, ettől fogva pedig a győri főreálban, melynek mindvégig büszkesége volt. Az egész magyar ifjúság, de kivált a szarvasiak, homonnaiak és győriek megkönyezhetik a jó Sarlay bácsinak elhunytát, ki Kosuth és Petőfinek barátja, a harcztérnek hőse, az élet praxisának élesesű tudósa, az ifjúságnak szerető atyja volt: szóval minden ízében arany-ember! Lapunk II. évfolyamának 48. számában hoztuk a jó Sarlay bácsi arcképét, mellette Lasz Samu győri tanár megalosait. A megboldogult bizonyára szívből örvendett ezen megemlékezésnek. Immár béke vele!

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Tanulmányút. A székesfehérvári kereskedelmi akadémia ifjúsága érdekes tanulmányútát fog tenni Németországban. Útjuk kiterjeszkedik a nagy német birodalom legnevezetesebb pontjaira, két hetet veszigénybe és bizonyára maradandó nyomot hagy a benne résztvevők tudásában. Az ifjak márczius 31-én este indúlnak el, reggel Bécsbe érnek s innen nyomban tovább utaznak Brünnön és Prágán át *Drezdába*. Itt megtekintik a világhírű képtárt, szoborműtárt, kincstárt és királyi lakot, sétát tesznek a városban és a japáni kertben. Április 3-án *Berlinbe* érkeznek, aznap délután kirándúlnak Potsdamba, este ismerkedési estélyre gyűlnek a magyar egyesület helyiségeiben. 4-én délelőtt megtekintik a Siemens és Halske czég villamos gyártelepét, körutat tesznek a Stadtbahnon; délután megszemlélik a Zeughaut és a kereskedelmi meg etnográfiai múzeumot, este az «Urania» tudományos színház előadásán jelennek meg. 5-én a Wertheimer-féle kereskedelmi házát és a nemzeti képtárt látogatják, ezután útra kelnek *Hamburgba*. Hamburgban külön e célra bérelt hajón megtekintik a kikötőt és nyugat- meg keletindiai rakodó hajókat látogatnak meg. Sorra veszik a város nevezetességeit, első renden a hamburgi tőzsdét. Egy napi utazás után *Kölnben* szállanak ki, hol megtekintik a világhírű székesegyházat és a város egyéb nevezetességeit; Rüdeshelmben pedig a «Germania» szobrot nézik meg. Április 9-én *Wiesbaden* híres fürdőhely meglátogatása következik, délután hajókirándulást tesznek a Rajnán. 10-én reggel a Majna mellett *Frankfurtba* érkeznek: séta a városban és a remek pálmakertben, mivel húsvét vasárnapja lévén, egyebet látni nem igen lehet. Húsvét hét-

főjén már Münchenben vannak, itt két napot töltenek, megnézve a képtárakat, templomokat, a királyi palotát, kinestárt, nagy érezőntőt és sörgyárat stb. Április 13-án hazautaznak és másnap reggel Szekesfehérvárt vannak.

Az érsekújvári közs. kath. főgimnázium ifjúsága 1898. febr. 19-én szépen sikerült hangversenyt rendezett, a szép számban összegyűlt előkelő közönség zajosn megtapsolta Vadász György rendező tanárt, Straub L. Gyula zenetanárt és Plichta János énektanárt, valamint a szereplőket is. A hangversenyt tánc követte, a melyben a városi közönség is részt vett. A hangverseny tisztá jövedelmét a főgymn. segélyalapja tőkéjének gyarapítására fordítják. (T. L.)

A szolnoki magyar királyi állami főgimnázium «Verseghy» önképzőköre pályázatot hirdet a következő kérdésekre: 1. Vörösmarty «Csongor és Tünde» forrásai és aethetikai méltatása. 2. A magyar ódaköltészet, különös tekintettel Berzsenyire. 3. Műfordítás magyarra Horatius vagy Vergiliusból, nemzeti versidomban. 4. A vármegye-rendszer fejlődése. 5. A természetben való vizsgálódás hatása lelkünkre. Ezen pályázatok 1898-ik év április 1-én járnak le. Minden egyes pályázatra 1—1 arany van kitűzve. (W. J.)

A debreczeni ref. főgymn. önképzőköre február 12-ikén rendes gyűlést tartott a következő tágysorozattal: Borbély G. VIII. o. t. fejtegette Vörösmarty «Fóti dal»-át, Hegyi E. VII. o. t. szavalta Arany «Valesi bárdok» cz. balladáját. A «Boldogságról» cz. értekezésről Herdlicka E. VIII. o. t. mondott dicséret bírálatot. Geröcs L. VI. o. t. szavalta Vörösmarty «Áldozat» cz. drámájából Benő monológját, Erdei G. V. o. t. bírálta a «Bolygó kovács» cz. elbeszélést. Polgári Gy. VI. o. t. felolvasta «Az én Barabás bácsim» cz. elbeszélést. Rác L. VII. o. t. három versét olvasta fel: «Betyár-nóta», «Gospodiu pumiluj» (Isten segíts) és «Vihar-madár» címűeket, végül Csáthy D. VI. o. t. szavalta Petőfi «Magyar nemes»-ét. (Sz. Z.)

Kisfaludy-előadás az iskolában. A rosznyói ág. ev. főgimnázium «Petőfi kör»-e február 19-én fényes sikerű hangversenyt rendezett. Ennek legértékesebb részét Kisfaludy Károly «A főszevny» című egyfelvénos vígjátékának előadása tette. Bajszöví szerepében Lakatos László VIII. o. t. Mike inas szerepében Tüntek ki. A szívességből közreműködött hölgyek: Törköly Irén (Hontai Liza), Szojka Emma (Judít) és Hankisz Adél (Piroska) kisasszonyok routinnel és nagyon kedvesen adták szerepeiket. Mellettük kitüntek Klein Samu VIII. o. t. (Fürgenes), Lottér József VIII. o. t. (Egyed), Sztupka László VIII. o. t. Merkle Márton VIII. o. t. (Fogadás), Danassy Gyula VIII. o. t. (Galambos) és Markó János (Bertus) VII. o. t. A hangversenyt, mely csinos összeget hozott a jótékony célra, reggelig tartó táncvizsgalomban követte. (H. N.)

A brassói m. kir. állami főreáliskola önképzőköre 1898-ik évi működését azzal kezdte meg, hogy jan. hó 9-én díszes gyűlést tartott Petőfi születésnapjának 75-ik évfordulója alkalmából. Első rendes gyűlését a kör február 5-én tartotta meg Halász Gyula tanár úr vezetése alatt. Ennek során a következő ifjak szavaltak: Baresai Ákos VIII. o. t. Arany «Tetemre hívás»-át; Zsigmond Antal V. o. t. Eötvöstől a «Még-fagyott gyermek»-et; Gyertyánffy E. VIII. o. t. Petőfi-né «Álmodtam szepet, gyönyörűt» cz. költeményét; Stüssel Arthur VI. o. t. Aranytól az «Álom és való» cz. költeményt, végül Geist Ernő VII. o. t. Vörösmarty-nak a «Merengőhöz» szóló ódáját. (B. M.)

Aszarvasi ág. ev. főgimnázium «Vajda» önképzőköre Benka Gyula igazgató elnöklete alatt febr. 12-én

ülést tartott. Az elnök úr bejelentette a körnek, hogy a Zágonyi Mikes Kelemen szobrára beküldött összeget a bizottság köszönettel fogadja. Mint minden évben, úgy most is pályázatot tűzött a kör márczius 15-ike alkalmából egy ódára és a következőleg megállapított három tárgyra: 1. Miben nyilvánult a hazafias öröm 1848 márczius 15-én? 2. Hogyan világítja meg a hazafias költészet a márczius 15-iki eszméket jelesebb költőinek műveiben? 3. Az első felelős magyar miniszterium tagjai. A pályamunkákat márczius 2-káig kell beadni az elnökhöz. Jutalom 1—1 tíz frankos arany. A szavaltokat a kör a következő ülésre halasztotta.

A lőcsei kir. kath. főgymn. «Jókai kör»-e február 12-én tartotta a IX. rendes gyűlést. Ez alkalomból elfogadták az «Óra» és «Téli esték» című költeményeket; mindkettőnek szerzője Benyaskó Bálint VIII. o. t. A «Karácsonyi éjjel» cz. verset kijavítás végett visszaadták szerzőjének. Berenesi J. VII. o. t. indítványozta a «Julius Césár»-nak több példányban való megvételét. Ezután kihirdették a kör pályáteleleit: 1. Eötvös «A falu kijözje» cz. regényét ismertetése. 2. A lyrai költemény jelleme. 3. A zenei összhangzás fizikai magyarázata. 4. Horatius «Carmen Saeculare»-jének fordítása. 5. Hans Sachs «Set. Péter mit der geiss» cz. költeményének fordítása. 6. Novella. 7. Lyrai költemény. 8. Elbeszélő költemény. 9. Epigrammák. Mindezen tételek a VII. és VIII. osztály tanulóinak szólnak. A VI. o. t. számára «Teljes szívdoból ragaszkodjál hazádhoz» műbeszéd, az V. oszt. tan. számára Arany «Valesi bárdok» cz. balladájának fejtegetése tűzött ki. (G. J.)

A kegyesrendiek budapesti főgimnáziumának Gyakorló-Iskolája 1898. febr. 6-án tartotta komoly és febr. 13-án krónikus szavaló versenyt. A komoly szavaló verseny minden tekintetben sikerült. A hét szavaló mindegyike nagy igyekezetről tett tanúbizonyosságot. Különösen kiváltak a többiek közül Benárd Agost VIII. o. t. (Poe Edgár «Holló»-jával), Járdek Lajos Lajos VIII. o. t. (Bartók «Mariselli cigányok» cz. költeményével) és Mutschenbacher Tivadar VII. o. t. (Kiss József «Jehova»-jával). A szavaltokat egész tanulmányszámba menő bírálatokkal Szabó Andor VIII. és Sztányi Elemér VII. osztályú tanulók bírálták meg. Az eredmény fölött egy hat tagú bizottság döntött, mely az aranyat Benárdnak ítélte oda. A komikus szavaló versenyben három vetélkedő közt Krausz József VII. o. t. lett a győztes, Ábrányi Emilnek «A monológ ellen» című monológjával. (S. L.)

Az eperjesi kir. kath. főgimnázium «Kisfaludy» köre e hó 12-én tartotta IX. rendes gyűlését dr. Kőrösy György tanár úr elnöklete alatt a következő program szerint: 1. Hudák Miklós VIII. o. t. felolvasta bírálatát «A népdal és Petőfi népdalai» cz. műről, a melyet dicséretben részesít. 2. Sztankay Géza VIII. o. t. a mű szerzője, felolvasta műve egy részét. 3. Sztankay Géza VIII. o. t. megbírálta és elfogadja «Az ember tragédiája» cz. munkát, melyet szerzője, Szemán István VII. o. t. a jövő gyűlésen fog felolvasni. 4. Kis Jenő VIII. o. t. szabad előadást tartott «Az érzelmekről». 5. Bodnár János VIII. o. t. szavalta a «Tetemre hívás»-t Aranytól. A szavaltat sikerültnek mondták bírálói. 6. Indítvány márczius 15-ikére vonatkozólag. Az elnök bizottságot küld ki a program megállapítására.

A mezőtúri ev. ref. főgimnázium önképzőköre 1898. febr. 13-án Lányi Lajos tanár elnöklese alatt tartott rendes gyűlésének tárgysorozata a következő volt: A «Walesi bárdok» cz. költeményt szavalta Kovács János VII. o. t. «A félbeszakadt eskü», írta és felolvasta Szöllösi Gábor VI. o. t. «A koldus» Ábrányi

Emiltől, szavalta Klein Ignác VII. o. t. «Az önképzés haszna», írta és felolvasta Simon Ernő VII. o. t. Kálmán Lajos VII. o. t. szavalta Góbi Imre «Vadász» cz. költeményét. A felolvasott dolgozatokat rendre kiadták bírálatra. (G. M.)

A nagy-kanizsai főgimnázium ifjúsága febr. 9-én hangversenyt rendezett következő műsorral: 1. «Egy-veleg» Verdi Troubadour c. operájából, előadta az ifjúság zenekara. 2. «A gyáva» Rudnyanszky Gyulától, szavalta Huckstedt Jenő VII. o. t. 3. «A róza és a szarvasbogár». Veittől, előadta az ifjúság zenekara. 4. Goumód: «Faust», fantázia, zongorán előadta Blau János VII. o. t. 5. «Monológ», előadta Bagyary Béla VIII. o. t. 6. «Szülőföldem» Erdőditől, előadta az ifjúság zenekara. 8. Gillet Ernő: «Loim du Bal», vonós négyes, előadták Weiser János VIII. o. t. (I. hegedű), Wortmann Samu VIII. o. t. (II. hegedű), Zerkovitz Zsigmond VIII. o. t. (viola), Brüll Adolf VIII. o. t. (cello). 8. Brahms: «Magyar táncdal», előadta az ifjúság ének és zenekara. A multság kitünően sikerült. Az ifjúság világos reggel oszlott szét. A szép jövedelem a Segítő-Egyesület. (G. A.)

A budapesti gyakorló főgimnázium VI. osztálya Dr. Négyesy László tanár úr vezetése alatt «Szavaló-kört» alakított. Régi jó szokás szerint a körnek csak titkára van, ez évben Inrédy Kálmán a titkár. A kör, mely már több gyűlést tartott, jelenleg «Toldi estéjével» foglalkozik: énekenként ismerteti és ezek után behatóbban fogja írásban és szóban tárgyalni. Az ismertetéseket részt vesznek: Gerle Sándor, kit a kör különösen megdicsért, Török Aurél, Simonyi Károly, Fekete Károly, Gardé Miksa, Kőrösy Pál, Desewy Arisztid, Eddig Ösz Lajos Gyulai «Pókainé»-ját és Gerle Sándor Tót K. «Lengyel anya» cz. költeményét szavalta. A bírálat a kör közösen végzi. (G. K.)

A pécsi m. kir. áll. főreáliskola «Eötvös-önképzőkör»-ének f. hó 20-án Gallovics János vezető tanár úr felügyelete alatt tartott rendes gyűlésének tárgysorozata: 1. «Ruzsámhoz» tájnyelven írt költeményt bíráló elvetik, szintűgy a «Rózsabokor virít» kezdetű népdal zenésítését is. 2. Handverk Károly VIII. o. t. «Festményeit» mindkét bírálója dicséretre érdemesíti. 3. A «Szózat»-ról írt fejtegetést bíráló elfogadták, szerzője Schlésinger Ferenc VI. o. t. 4. Versenyszónoklat. Előadandó volt Deák F. első beszéde a felirati javaslat tárgyában. Az első jutalmat, 1 drb 10 frankos aranyat Schwarz Gábor VIII. o. t. nyerte el, tekintve azonban, hogy Landgraf József VI. o. t. előadása megfelelt a kitűzött várokozásnak, a kör őt 1 drb 5 frkos arannyal jutalmazza, míg Jokies T. V. o. t. előadását dicséretre érdemesíti. 5. A vezető tanár tudatja a körrel, hogy Dischka Győző intézeti igazgató 1 drb. 5 frkos aranyat tűz ki a következő írtelre: «Magyarország érintkezése a németekkel az Árpádok korában.» Az önképzőkör pályátelei a következők: 1. Újabb elb. költészetünk ismertetése, különös tekintettel Arany Jánosra; jutalma 4 arany. 2. Petőfi és a szabadságharc; jutalma 4 arany. 3. A rómaiak földfelmérése, math. értekezés; jutalma 2 arany. 4. A reformáció hatása irodalmunkra és közművelődésünkre; jutalma 4 arany. 5. Nyelvben él a nemzet; szónoki beszéd; jutalma 2 arany. 6. Egy csinos növénygyűjtemény; jutalma 10 korona. 7. Elszavalandó Tóth K. «Előre» cz. költeménye; jutalom 1 arany. 8. Részlet Deák F. beszédéből a felirati javaslat tárgyában, szabad előadás; jutalom 1 arany. 9. Petőfi S. «Ledőltszobrá»-nak elszavalása; jutalom 1 arany. (S. F.)

A nagyszombati «Pázmány» önképzőkör február hó 12-én tartotta 20. rendes gyűlését. 1. Nagy Gábor VII.

o. t. szavalta Reviczky Gyulától a «Pán halála»-t, oly hatással, hogy jegyzőkönyvi dicséretben részesült. 2. «Domitján a circusban» cz. rajzot dicsérettel elfogadják, szerzője Csenkey Agoston VIII. o. t. 3. Reisz Gyula Garay «Kont»-ját szavalja. 4. A «Régen és most» cz. dolgozatot elfogadják, szerzője ismeretlen, szintűgy a «Tízparancsolat» és a «Tekints föl» műveket, melyek közül az előbbit Csenkey Agost, az utóbbit Guta István VIII. o. t. írta. 7. Szépe Márton VI. o. t. Arany «Welszi bárdjai»-t adta elő. (W. R.)

A veszprémi állami felső kereskedelmi iskola önképzőköre február 12-én gyűlést tartott. Ennek során Fischer Simon harmad éves növendék jó sikerrel szavalta Vaszáry Béla tanárnak «Ha magyar vagy, légy magyar» cz. költeményét: Lánzi Sándor harmad éves «Kossuth Lajos életéről» tartott szabad előadást: Leszler Géza Gabányinak «A kakasulón» cz. monológját szavalta. Elfogadták a «Nem vagyok én» cz. verset, melyet Sándor Dezső harmad éves növendék szerzett. Végezetül pályázatot hirdettek: e szerint a «Talpra magyar» legjobb szavalója 1 arany jutalomban részesül. (Sz. J.)

Az iglói polgári fiúiskola «Ifjúsági» köre f. é. február 4-én tartotta XI. rendes gyűlését, melyen Baesányi József igazgató úr is jelen volt. A jegyzőkönyv felolvasása után a szavalási verseny következett: Arany János «Nyalka huszár»-ját szavalta Klaar Samu III. oszt. növendék: Krebs Géza szavalta Arany J. «V. László» cz. balladáját; Mátyás István IV. oszt. növendék előadja Tóth Kálmán «Hazatérés» című költeményét. A szavaltat közepesen sikerültek. A gyűlés «A végtelen mese» című dolgozat bírálatával ért véget. (S. K.)

A nagyszentmiklósi polgári iskola «Révay» önképzőköre e hó 12-én tartotta XVI. gyűlését. Szabó Ferenc vezető tanár (a Kisfaludy-társaság regény-pályázatának nyertese. Szerk.) megtette jelentését a karácsonyi pályázatról. E szerint összesen nyolcz pályamunkát adtak be. Az első két díjat Boros Sándor nyerte el «Az anya» és «Honszeretet» című munkáival, míg a második díjon Kozsereán Gergely és Veszely Endre osztoztak. Két más mű buzdító dicséretet kapott. Ezek után szavaltak következtek: Todorovits Sztanimir az «Éji látogatás»-t, Takács Imre Patay S. «Fohász»-át és Pap József Várady Antal «Judas»-át adta elő; ez utóbbi fölötté nagy hatással. (K. G.)

A soproni m. kir. állami főreáliskola «Berzsenyi» önképzőköre február 13-án tartotta meg Dr. Viszota Gyula tanár vezetése mellett IX. rendes gyűlését. Thurner Mihály VIII. o. t. előadást tartott Arany János költészetéről. Renczes József elszavalta «Az Úr ítéle» című költeményt, Várady Antaltól. Megbírálták a «Merész álom», «Kedves álom, szép remények» cz. verseket, szerzője mindkettőnek Petrik Aladár VI. o. t.

A szegedi főgymn. önképzőkörének fél évi működése: Az önképzőkör figyelemreméltó tevékenységet fejtett ki, a mennyiben 163 tárgy töltötte ki a 11 rendes s 3 ünnepélyes gyűlést. Megünnepelte a kör Dugonics s Vörösmarty emlékeztétét, s a jelen tanévben még Arany és Garay működését méltatja zártkörű ünnepélyen. A 163 tárgy közül 101 dolgozat s 62 szavalat. Volt 5 szónoki mű, 26 komoly prózai dolgozat, 1 elbeszélés, 34 vers, 4 műfordítás, 29 bírálat, 2 ellenbírálat. Erdemkönyvbe jött 15 komoly dolgozat s 5 verses mű. Volt 58 komoly s 4 víg szavalat. Kifejtett munkásságáért 17 tag jegyzőkönyvi dicséretben részesült.

Ezekon kívül tudósításokat kaptunk a következő iskolák önképzőkörreitől: nagykőrösi, nagybecskereki,

nagyvárad, kecskeméti, debreczeni, szentesi, budapesti VII. kerületi, pécsi, újvidéki, veszprémi és eperjesi (ág. ev.) főgimnáziumok; körmöczbányai, löcei, székesfehérvári, kecskeméti és budapesti VIII. ker. főreáliskolák; budapesti II. ker. felső kereskedelmi iskola.

Diáktemetés. Losonczy Mihály, a szolnoki főgimnázium szép reményekre jogosító IV.-ik oszt. tanulója február 21-én rövid szenvedés után jobblétre szenderült. Temetése általános részvét mellett folyt le. Béke poraira!

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számítási kérdés:

Melyik azon két szám, melyeknek összege 12, négyzetének összege pedig 74?

Földrajzi kérdés:

Melyik falu az Egyiptomban, a hol az angolok Nelson vezérlete alatt legyőzték a tengeren a Brueys által vezérelt francziákat? Itt verte meg Bonaparte a törököt Musztafa alatt. Mikor történt ez?

Történelmi kérdés:

Melyik kastély az Felső-Olaszországban Udine mellett, a hol 1797 okt. 17. Ausztria és Franciaország közt béke kötött, mely szerint Ausztria lemondott Belgiumról, Lombardiáról, a Közép-Rajna balpartjáról és kárpótlásul Velencét, Isztriát és Dalmátiát kapta.

Természetrizai kérdés:

Melyik növény az a pillangósak rendjéből, a mely a földben érik; kívül vörös, belül húsos, babszerű magvai adják az arachid-olajat?

Mértani kérdés:

A háromszög területe 468 m.²; az egyik oldal 1 m.-rel nagyobb, mint a másik; a harmadik oldal pedig 25 m. Mily nagy a két első oldal?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő márczius 12.

A 8. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: 1. Helyettesítünk: $u = \frac{1}{x}$ és $z = \frac{1}{y}$, így megoldva $x = 3$, $y = 4$; 2. Heron képlete alapján $t = 21.91$ cm.². **Földrajzi kérdés:** Szenegambia; a francziák birtoka, Afrikában a Szenegal és Gambia folyók közt terül el. **Történelmi kérdés:** Rurik, meghalt 879-ben. **Természetrizai kérdés:** Fecskefű (chelonium maian). **Képrejtvény:** Február.

Helyesen megfejtették: Giczey Lajos, Breier Elemér, Ecsy József, Dörfler Nándor, Sámuel Géza, Búzás Győző, Tarsy Gyula, Vaska István, Czigler Béla, Gebhard József, Aliquander Ödön, Szadnik Sándor, Harmath Gy., Reif Béla, Böhm Gyula, Tonelli Sándor, Kaszák József, Kelemen Imre, Lusztig Zoltán, Rippner Dávid, Orgon Sándor, Vad Lajos, Nocsák Sándor, Stein Pál, Deáky Lajos, Beck Frigyes és Vilmos, Meer Ernő, Menezser Mihály, Wessely Imre, Burján Rezső, Boreczky Elemér, Strasz Andor, Andriška Emil, Picker Gerő, Fesser Kálmán és Kornél, Pély Károly, Köhegyi Andor, Demjén János, Voszka István, Lászlóffy Béla, Orlovsky József.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDAJA.

Deutsch Rezső, Szécskay Dezső és Árpád, Hohóss Ignác, Kiszely Gábor, Biró József, Gruber Győző, Schlesinger Ferencz, Horn Félix, Klimkó Mihály, Stiegler Lajos, Bázlik Mihály, Friedmann Gyula, Stiefelmayer Károly, Kutlik Ede, Fiedler Kálmán, Freyer Gyula, Kachelmann Oszkár, Török Pál, Trummer Árpád, Nevelős Gyula, Neuhanser Imre, Bardos Brúnó, Bakofen Mór, Havas Gyula, Berger Mór, Muntyán Emil, Piszár Antal, Visnovszky Rezső, Zahorancz Ödön, Schmid Károly, Lengyel Béla, Kállai Béla, Krimay Mihály, Pfeiffer Gyula, Acs Albert, Fortvingler Sándor, Eöry Vilmos, Gombár István, Potucsek Ernő, Eisler József és Alfréd, Wollner Ernő, Tenner Imre, Halphen Jenő, Rutschek Agoston, Leinweber György, Hodács Agost, Wechsler József, Szmracsányi N., Reisz Lipót, Weiller Lajos, Lusztig József, Halmi Gyula, Bruc Dezső, Stefanovich Gyula, Szabadfy Kornél, Granitz Géza, Alapy Győző, Gerstlauer Albert, Csáthy Dezső, Friedmann Árpád, Lukhaub Gyula, Schaffer Imre és Emil, Lichtenstern Béla, Kurez Ede, Szabó József, Riesz Imre, Wolf Pál, Kokesch Sándor, Pataky Lajos, Bruck Dezső, Róth Béla, Denk Gusztáv, Boglár Ernő, Vissi Ferencz, Fábián József és Gáspár, Pethő Emil, Rosenberg Ignác, Péter Antal, König Dénes, Weisskopf Rezső, Benedek István, Farkas Tivadar.

A könyvjutalmat, gr. Széchenyi István életrajzát Boross Mihálytól, *Breier Elemér* löcei f. reáliskolai VII. oszt. tan. nyerte el.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Tudósítóinkhoz. A márcz. 15-ki ünnepekről kérünk pontos tudósítást és lehetőleg *nyomatott* műsört is. Ha valamelyik intézetben esetleg *előképeket* is rendeznek, akkor, mivel ez már az iskola életében is nevezetes mozzanat, készítsenek róla fényképfelvételt is s egy példányt a lapunkban való közlés czéljából nekünk is küldjenek be. Oly fontosnak tartjuk a középiskolák ezen ünnepét, hogy minden műsört kiadunk. — **P. E.** Kolozsvár. Elfogadjuk. — **N. A.** Lőcse. Már megelőzték. — **B. R.** Kaposvár. Nagyon jó arra a czélra a Ney-féle német nyelvtan. Kapható minden könyvkereskedés útján, a hol az árát is megmondják. — **L. B.** Kolozsvár. 1. Próbálja meg. 2. Eredeti magyar. — **H. F.** Brassó. Az az alak Horváth István történetíró. Kárpáthy Zoltán és Szentirmay költött személyek. K. Z. alakjában sok van Wesselényi Miklósól, a ki az 1838-iki árvízkor oly hősiessé viselte magát. — **K. Gy.** Losoncz. Talán illenék tintával és nem czeruzával írni a levelét? — **T. P.** Kaposvár. Mit kérdezett? — **S. B.** előfizető. Küldje be, meglátjuk. — **N. Gy.** Kassa. Minő tekintetben óhajt a Sziklarózsáról véleményt? — **D. B.** Sopron. A tudósítás lapunkba való legyen s legkésőbb kedden délben itt kell lennie. Tudósítónak elfogadtuk. — **K. B.** Budapest. A rejtvényt kiadtuk a rovatvezetőnek, ő majd beosztja, de bizony sokára kerül rá a sor, még ha jó lesz is. Azt a tudósítást az ifj. elnök küldte be. — **660. sz. előfizető.** Elfogadjuk önképzőköri tudósítónak. — **S. Gy.** Igló. Magát is. — **G. G.** Szombathely. Mástör sem lesz benn a neve, ha nem küldi be a megfejtést a kitűzött terminusra. — **R. Imre.** Debreczen. Elfogadjuk **1225. sz. előfizető.** Akár egy is. — **B. Ernő.** S.-Sz.-György. Arany J. összes költeményeit minden jó, valamire való könyvkereskedésben meg lehet kapni. A 12 kötet ára 46 frt. — **1285. sz. előfizető.** Kaposvár. Azt nem árulhatjuk el. — **B. M.** Elismerjük, hogy oka van abban az esetben egy kissé elkeseredni, de megnyugtatóra és vigasztalásra ide írunk egy német verset, a melyet nem azért ajánlunk, mivel német, hanem azért, mert az ön esetére teljesen ráillik. Bürgernek ez az epigramma igen szép:

Es gibt der Esel, welche wollen,
Dass Nachtigalle hin und her
Des Müllers Sacke tragen sollen:
Ob recht? 'S fällt mir zu sagen schwer.
Doch weiss ich: Nachtigalle wollen
Nicht, dass die Esel singen sollen.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	főgymnasiunai tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>

MÉRT VOLT AZ ÉDEN PARADICSOM?

A «Tanulók Lapja» számára írta Jókai Mór.

Azért volt az Éden paradicsom, mert a böles Teremtő oda plántált egy fát a közepébe, a minek «Tudás fája» volt a neve. És annak a gyümölcséből megtiltotta egyet is leszakítani. Annak a fának a gyümölcsei bizonyosan tankönyvek voltak.

És az első ember mingyárt nem állhatta meg, hogy le ne szakítson egyet azokból a gyümölcsökből s bele ne kóstoljon.

Ezzel aztán elvesztette a paradicsomot.

Ismertük mi ezt a paradicsomot mindannyian, — a míg négy-öt évesek voltunk, a boldog semmit nem tudás édenkertjét. Akkor aztán vittek bennünket az iskolába s kezdődött az ítélet végrehajtása: «arczod veritékével keressed a te kenyeredet!»

S az igazi arczveritéket az ismeri, a ki a fejével dolgozik. S annak a munkája holtig tart. A tudomány meg nem áll, folyton előre halad. Az a szaktudomány, mely az én ifjúkoromban szerény egy kötet volt, manapság egy könyvtárra szaporodott fel. És én még most is folyvást tanulok, a midőn már nem kell rettegnem a professor rossz kalkulásától. Tanulom az ujat, tanulom a felfedezett régít: nem vagyok rá kényszerítve; de jól esik a lelkennek.

A tanulásvágy az, a mi a paradicsomi átkot áldássá változtatja át.

Magyar tanuló ifjuság! Apáidnak harci kedve szerezte meg ez országot nemzeteknek, a te tanulási kedved az, melynek azt meg kell tartani. A népek nagy harca soha meg nem szünik; most a munka terén folyik az, s győztes az marad benne, a ki legtöbbet tud. A ki a tanulásban előre tör, hazáját viszi előre.

Adjon az Isten tinektek igaz kedvet e szellemi harc végig küzdéséhez.

Boldogok a tanulók, mert övék a jövendők országa.